

LESBRIEF: SCHRIJF EEN MEERTALIG VERHAAL

Stap 1 Sensibilisering

- Wat is ‘schrijven zoals je het hoort’? (zie kader voor uitleg en opdrachten gericht op bewustwording van verband klank en schriftbeeld onderaan)
- Klassengesprek: Welke talen kun jij spreken en/of verstaan? Wat is jouw thuistaalkapitaal?
- Hoe zou je die talen schrijven?
- Vind uit hoe je ‘schrijft zoals je het hoort’ in de talen die jij spreekt en begrijpt (tweetalen/groepjes)
- Goed/fout bestaat niet, begrijpelijkheid wel!

Stap 2 Voorbereiding op verhaal

- Welke meertalige locatie ken jij uit ervaring en welke talen spreek/versta jij daar?
- Zet zintuigen aan het werk: Wat zie/hoor/ruik/voel jij daar?
- Bedenk een onverwachte gebeurtenis: Wat doe jij? / Hoe reageren anderen?

Stap 3 Maak notities over de volgende ingrediënten/elementen van je verhaal

- Welke band is er tussen de personages? Voetbalelftal? Marktlui en kopers? Ziekenzaal?

Familie bij oma?

- Kies vertelperspectief:

Abstracter = alwetende verteller

Concreter = ik-figuur

- Bedenk een NAAM en een TAAL voor je personages

Stap 4 Aan de slag

- Beschrijf de door jou gekozen meertalige locatie en de sfeer: wat hoor je daar, wat zie je daar, wat doen de mensen daar, wat gebeurt daar? Is er muziek?
- Beschrijf personages: laat ze iets zeggen/denken in hun eigen taal. In welke taal klinkt de muziek?
- Gebruik talen die je zelf begrijpt, schrijf zoals je het hoort!
- Beschrijf (vredig) tafereel
- Beschrijf ingrijpende gebeurtenis
- Reacties/Uitroepen (blijdschap, angst, boosheid) kunnen sowieso in verschillende talen
- Einde: chaos / oplossing
- Bedenk titel in een van de gebruikte talen (of laat klasgenoot titel verzinnen)

Stap 5 Versier je verhaal met extra mooie woorden of met tekeningen

Stap 6 Lekker (laten) lezen

Stap 7 Beoordeling!?

We moeten ons realiseren dat creatief schrijven een heel proces is en dat we leerlingen te kort doen als we achteraf alleen maar ‘fouten’ aankruisen. Het idee van deze opdracht is nou net dat de focus niet ligt op goed en fout. In de fantasie mag alles bestaan. Door mee te doen aan de wedstrijd vervalt bovendien de noodzaak om een cijfer toe te kennen aan het eindproduct. Maar, ook als er geen wedstrijdelement is, moeten we zeer zorgvuldig omgaan met de beoordeling van producten waarin leerlingen zich misschien wel van hun kwetsbaarste kant hebben laten zien. Mocht u toch willen beoordelen omdat u, net als schrijfdocent Austen (2005), vindt “dat je creatief schrijven niet serieus neemt als je het niet becijfert; je doet dan alsof het iets heel mysterieus is”, dan geeft Austen geeft twee vruchtbare oplossingen voor de becijfering. 1) Laat leerlingen reflecteren op hun eigen schrijfwerk of hun leerproces en geef een cijfer voor hoe doordacht die reflectie is. Bijkomend voordeel van deze metareflectie is dat hierdoor bij de leerling beter blijft hangen wat hij of zij heeft geleerd. 2) Besteed de becijfering (deels) uit aan de leerlingen zelf. Wat vonden zij een sterke tekst, een goede vondst? Het gevaar is hierbij natuurlijk dat de cijfers een reflectie zijn van de sociale pikorde, maar dit kan bijvoorbeeld door geanonimiseerde teksten voorkomen worden. Van een serieuze evaluatie van andermans werk leren de leerlingen zelf ook weer. Een

andere manier van evalueren wordt voorgesteld in het boek Toetsrevolutie (Sluijsmans & Kneyber, 2016). Van Silfhout stelt daar een uitgewerkte versie van evaluatie door medeleerlingen voor. Hierbij bepalen leerlingen gezamenlijk wat de succescriteria zijn voor een goed verhaal, en geven zij elkaar opbouwende kritiek aan de hand van deze criteria. Of en hoe je creatieve schrijfp opdrachten becijfert, is een ideologische keuze binnen een schoolpraktijk waar teaching-to-the-test dominant is (Sluijsmans & Kneyber, 2016; Van der Leeuw e.a., 2017).

‘Schrijven zoals je het hoort’ kan op twee manieren:

1. Met behulp van het internationale fonetische schema waarin geprobeerd is om klanken van alle talen ter wereld een teken te geven. In deze opdracht zullen we dit schema niet gebruiken. Zie by: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:IPA_chart_2018.pdf
2. Wanneer je niet precies weet hoe je iets officieel spelt, of wanneer je de officiële spelling liever niet wil volgen, kun je besluiten om voor een vrije(re) spelling te gaan. Je kunt daarbij afgaan op wat je hoort en/of de spelling baseren op een of meerdere talen waarvan je de spelling wél kent.

Een Nederlands voorbeeld:

→ We hebben geleerd dat je volgens de regels MOND moet schrijven, terwijl je MONT hoort.

‘Mont’ zou dus ‘spellen zoals je het hoort’ kunnen zijn.

→ De regels zeggen: schrijf DECEMBER, maar je oor hoort DEESÈMBUR. Dus DEESÈMBUR zou ‘spellen zoals je het hoort’ kunnen zijn.

In talen die geen schrijfstandaard hebben, wordt er vaak ‘geschreven zoals je het hoort’. Een Limburgs voorbeeld:

→ Het woord VEEL wordt in het Limburgs op verschillende manieren geschreven: VEUL of VÖÄL of VÄÖL

→ WEET JIJ? wordt in het Limburgs ook op veel verschillende manieren geschreven:

WITS DOE? WITS DICH? WITSTICH? WITSTOE? waarbij de i ook nog met een è geschreven kan worden.

Een Russisch voorbeeld:

Soms is het zo dat je een taal wel begrijpt en spreekt maar in deze taal niet kunt lezen of schrijven. Russische oma’s gebruiken bijvoorbeeld het woord *zajke* tegen hun kleinkinderen. Deze kinderen weten niet hoe je dat woord moet schrijven en zij komen er ook pas later achter dat dit eigenlijk een verkleinvorm van het woord *zajats* is, en dat *zajats* ‘haas’ betekent. Wat zij wél weten, is dat het woord iets liefs betekent, zoals *schatje*. Zij interpreteren dat woord dus als een positief woord. Later, als ze op school het alfabet leren, weten ze dat ze het woord in het Russisch zo moeten schrijven: *зайка*.

In je verhaal mag je schrijven in alle talen die je in je verhaal laat voorkomen. Maar je mag je ook gewoon aan de regels van het Nederlands houden. Bekijk wat je wil bereiken: wil je dat lezers makkelijk lezen? DECEMBER leest makkelijker weg dan DEESÈMBUR. Wil je bij de lezer een vreemde ervaring oproepen: dan kun je voor een ‘gekke’ schrijfwijze kiezen.

Opdracht 1

Ga eens na of je in je thuistaal woorden hoort die je wel kunt interpreteren, maar waar je de letterlijke betekenis eigenlijk niet van kent. *Deze opdracht heeft alleen zin als het bekend is dat er leerlingen in de klas zitten die (zoals dat heet) analfabeet in hun thuistaal zijn!*

Opdracht 2

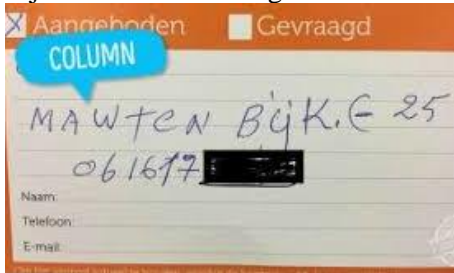
Schrijf de volgende woorden door op je gehoor af te gaan in het Nederlands en in het Engels.

Vergelijk met klasgenoten hoe je de woorden hebt geschreven en probeer uit te leggen waarom je ze zo hebt geschreven. (HONT, MENSU, KOMPJOETER / DOK, PIEPEL, COMPUTER)

Opdracht 3

Hoe moet je deze woorden volgens de officiële spelling schrijven?

Opdracht 4

Werk in tweetallen of in groepen. Bedenk woorden en schrijf ze op in de taal/talen die jullie kennen. Probeer eens 1) te schrijven zoals je het hoort en 2) te schrijven volgens de regels.

Bijvoorbeeld:

Nederlands	straattaal	Limburgs	Turks	Engels	Duits	Papiaments
tafel taafel		dusj		teebel	tiesj	
heel goed	kaulo spang	gans good	dzjok guuzel		gants goet ganz gut	hopi bon
dangkuuwèl dank u wel				sènkjoe thank you		
vriend friend	G, mattie, zagghi, sua	vrunk		friend	Freund	amigu
oma en opa oomaa en oopaa						
geld						